

Zbignjev HERBERT
Gospodin Cogito dušu nosi na ramenu
(jedanaest pjesama)

Izabrao i preveo Kenan Efendić

(sic!)
časopis za po-etička istraživanja i djelovanja
2017.

Kuća

Kuća nad godišnjim dobima
kuća djece životinja i jabuka
kvadrat praznog prostora
pod odsutnom zvijezdom

kuća je bila durbin djetinjstva
kuća je bila koža uzbuđenja
sestrin obraz
granje drveta

obraz je udunuo plamen
granje je presjekao metak
nad sipkim pepelom gnijezda
pjesma beskućne pješadije

kuća je kocka djetinjstva
kuća je kockica uzbuđenja

krilo spaljene sestre

list umrlog drveta

Mama

Mislio sam:
nikad se neće promijeniti

uvijek će čekati
obučena u bijelu haljinu
i plave oči
na pragu svih vrata

uvijek će se smijati
nižući onu ogrlicu

kad odjednom
prekide se konac
i sad perle zimuju
u procjepima poda

mama voli kafu
toplu ciglanu peć
mir

sjedi
namješta naočale
na špicastom nosu
čita moju pjesmu
i sijedom glavom je poriče

onaj što ispao je iz njenoga krila
stišće usne i šuti
onda neveseo razgovor
pod lampom izvorom slatkiša

nesnosna tugo
iz kakvih on bunara pije
po kakvim putevima hoda
sin što ne liči na snove

hranila sam blagim mlijekom
njega izgara nemir
krvlju ga toplom umila
ruke ima hladne hrapave

daleko od očiju tvojih
probijenih slijepom ljubavlju
lakše je podnijeti samoću

(sic!)

za sedam dana
u hladnoj sobi
stisnutog grla
čitam njeno pismo

u tom pismu
slova stoje zasebno
kao srca što vole

Crveni oblak

Crveni oblak prašine
dozivao je onaj požar –
zalazak grada
za vidokrug zemlje

treba srušiti
još jedan zid
još jedan ciglani koral
da se podnese bolni ožiljak
između oka i sjećanja

jutarnji radnici
iz bijele kafe i šušćavii novina
otpuhali su svitanje i kišu
što zvoni u olucima umrlog zraka

čeličnim užetom
nabreklom šutnjom
uvlače jarbol
pometenog prostora

pada oblak crvene prašine
prelet pustinje

u visini sniženih spratova
izgorjeli su prozori bez ramova

kad ruši se
posljednja strmina
pada ciglani koral
ništa ne urušava snove

o gradu koji je bio
o gradu koji će biti
kojeg nema

Uzgoj filozofije

Posadio sam na glatkoj njivi
drvenog stoca
ideju beskonačnosti
pogledajte kako mi ona raste
- govori filozof trljajući ruke

Zaista raste
kao grah
Za tri a možda i četiri
četvrti vječnosti
prerast će čak
i njegovu glavu

Napravio sam također valjak
- govori filozof
na vrh valjka klatno
razumijete već o čemu se radi
valjak je prostor
klatno je vrijeme
tik – tik – tik
- govori filozof smijući se glasno
maše malim ručicama

izmislio sam na kraju riječ bit
riječ tvrdu i bezbojnu
treba dugo živim rukama razgrtati toplo lišće
treba pogaziti slike

zalazak sunca nazvati pojavom
da bi se ispod svega toga otkrio
mrtvi bijeli
kamen mudrosti

očekujemo sada
da filozof zaplače nad svojom mudrošću
ali ne plače
jer bit se ne uzbuđuje
prostor se ne razlijeva
a vrijeme neće stati u zagubljenom toku

Gatanje

Sve linije udubljuju se u dolini dlana
u maloj jami gdje izbija izvorčić sudbine
evo linije života pogledajte prolazi kao strijela
vidokrug pet prstiju razjašnjen potokom
koji buja naprijed rušeći prepreke
i nema ništa ljepše ništa moćnije
od te težnje naprijed

kako je bespomoćna kraj nje linija vjernosti
kao krik u noći kao rijeka pustinje
začeta u pijesku i ponire u pijesku
dublje pod kožom možda se i produžava ona
rasklanja tkivo mišića i ulazi u arterije
da bismo sretati mogli u noći naše mrtve
u unutrašnjosti gdje teče sjećanje i krv
u oknima bunarima komorama
punim tamnih imena

ovog brežuljka nije bilo – ipak dobro pamtim
tamo gdje je bilo gnijezdo nježnosti tako okruglo kao da
olova suza vrela pala je na ruku
ipak pamtim kosu pamtim sjenu obraza
krhke prste i teret pospane glave
ko je srušio gnijezdo ko je nasuo
humku ravnodušnosti koje nije bilo

zašto stišćeš dlan na oči
gatamo Koga pitaš

Izabranici zvijezda

to nije anđeo
to je pjesnik

nema krila
ima samo pernatu
desnu ruku

udara tom rukom o zrak
uzlijeće tri palca visoko
i odmah iznova pada

kada je sasvim nisko
odbija se nogama
na trenutak se kači gore
mašući pernatom rukom

ah da se bi otrgnuti privlačenju gline
mogao bi se nastaniti u gnijezdu zvijezda
mogao bi skakati sa zrake na zraku
mogao bi –

ali zvijezde
na samu misao
da mogle bi mu zemljom biti
preneražene spadaju

pjesnik prekriva oči
pernatom rukom
ne mašta više o letu
nego o padu
što povlači poput munje
profil beskonačnosti

Petru Vujičiću

U biti nema se za čim žaliti
znaš to dobro Petre
ne govorim to Tebi nego kroz Tebe drugima

kroz pola vijeka znao si bolje moje misli
nego ja sam
prevodio si ih strpljivo

u Čika Ljubinoj ulici
u bijelom Gradu
na rijeci koja ponovo krvari

razgovarali smo dugo
preko Alpa, Karpata, Dolomita

a sada u starosti
stvaram kseniju
i to je ksenija za tebe

slušao sam starca koji je recitovao Homera
poznavao sam ljude prognane kao Dante
u pozorištu sam gledao sve Shakespeareove komade
pošlo mi je za rukom
može se reći rođen pod sretnom zvijezdom

objasni to drugima
imao sam divan život

patio sam

Gospodin Cogito. Ars longa

1

Napuhani manifesti
građanski ratovi
sveopšte bitke
kampanje
napajali su Gospodina Cogita
dosadom

u svakoj generaciji
pojavljuju se oni koji
s upornošću dostojnom višeg dobra
žele iščupati poeziju
iz kandži
svakodnevnice

još u mladosti
pristupaju redu
Presvete Suptilnosti
i Vaznesenja

naprežu duh i tijelo
da izraze ono što je
iza –
ono što je
iznad – – –

ne predosjećaju čak
koliko obećanja
čari
iznenađenja
krije u sebi jezik
kojim ćaskaju
svi
šintor i Horacije

2

godinama unazad
Gospodin Cogito učestvovao je
na Festivalu Poezije Obje Polutke

mjesto događaja – bivša Jugoslavija
u blizini jezera Ohrid

nad rječicom Strugom

po obje obale
posjedalo
preko 30 hiljada
obožavatelja poezije

lirik iz Pariza
Le Bon Mot
umalo ne poludi od sreće
(kući ga je slušala
vlastita žena
i isterorizirano potomstvo)

askete
bičevatelji
isposnici
čiste poezije
valjali su se u izobilju
žednih duša

po silasku
sumraka
razgorila se pucnjava
na nebu buknuše
umjetne vatre
činilo se
da je to novi balkanski rat

sutradan je
izlovljeno iz rijeke:
četvoricu muškarca
žensku
novorođenče
nebrojenu količinu praznih flaša
vrata štale
protezu bez vlasnika
oko 20 metara
lanca

3

u ritmu je svirao
porodični kvartet Wunderlich
otac Hansi – računovodstveno violončelo
majka Truda – knjigovodstvo na violini i duhači

(sic!)

sin Rudi – višestrani
prirodna kćerka djeda Wunderlicha
ergo Hansijeva sestra
kćerka Rudija
ona što budi slatku stravu
užasavajuća
Marija Haos

Palo na pamet

jednoga
zimskog jutra
palo je Gospodinu Cogitu na pamet
stalo
nasred glave
nije se htjelo pomaknuti
ni lijevo
ni desno

bilo je veliko
soptalo je
imalo miris poštara
i oskudne tajne

Kada bi
Gospodin Cogito barem znao
po šta je došlo

kontakta
nije bilo
Gospodin Cogito nije smio upitati
„izvinjavam se ali o čemu se radi“

vrpoljio se
u njegovoj šutećoj nepokretnosti

trajalo je to
nepodnošljivo dugo

situacija nelagodna
više ponižavajuća
jer čim duže je stajao
u sredini glave
tim više je podlijegao
metamorfozi
uljeza
- u gosta
- podstanara
- suvlasnika
glave

bio je
i bio
i još jednom bio

nepopustljiv
zadržt

srećom
Gospodin Cogito
obolio je od upale pluća
vrućica je podstakla požar
spalila se unutrašnjost glave
zajedno s tim
što jednog je zimskog jutra
stalo u sredinu glave

sada je
Gospodin Cogito
oprezan
provjerava
detaljno
vrata
prozore
brave

pa i otvore dimnjaka
i otvore mašte

Gospodin Cogito. Trenutni položaj duše

Od izvjesnog vremena
Gospodin Cogito
dušu nosi
na ramenu

označava to
stanje pripravnosti

postavljanje
glave na rame
delikatna je operacija
treba da se desi
bez opscene žurbe
scena poznatih
iz rata
evakuacije
opsjednutih gradova

duši se sviđalo uzimati
različite oblike
sada je stijena

zarila je kandže
u lijevo rame Gospodina Cogita
čeka
možda napusti
tijelo Gospodina Cogita
u snu

ili pri punom svjetlu dana
pri punoj svijesti
nastupit će opraštanje
kratko kao pucanj
ogledala

zasad
sjedi na ramenu
spremna na let

Baka

moja presveta baka
u dugoj uskoj suknji
sapetoj
nebrojenom količinom
dugmadi
kao orhideja
kao arhipelag
kao sazviježđe

sjedim na njenim koljenima
a ona mi pripovijeda
svemir
od petka
do nedjelje

zaslušan
znam sve –
- što je od nje

ne otkriva mi jedino
svoje porijeklo
baka Marija od Balabana
Marija Iskusna

ništa ne govori o
masakru
Armenije –
masakru Turaka

hoće mi uštedjeti
nekoliko godina obmane

zna da ću dočekati
i doznati sam
bez riječi kletve i plača
hrapavu
površinu
i dno
riječi